

Антирезультативність в латинській мові

Богдан Васильович Чернюх

доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри класичної філології,

Львівський національний університет імені Івана Франка

(вул. Університетська 1, м. Львів 79000);

e-mail: cherboh@gmail.com; orcid.org/0000-0002-0927-0512

У статті розглядається семантична зона антирезультативності (відсутності результату) та засоби її вираження в латинській мові. Представлена у вигляді недосягнутого або анульованого результату, вона виражається граматичними і лексичними засобами.

Недосягнутий результат може реалізуватись у трьох напрямках: тимчасове припинення ситуації, яке не виключає можливості її наступного продовження (перервана дія); спроба суб'єкта досягти результату (намірена дія); припинення ситуації у точці, максимально наближеній до фіналу. Припинення ситуації з її можливим продовженням і логічним завершенням виражається виключно на лексичному рівні за допомогою фазових дієслів з семантикою припинення (*desino, desisto, cesso*) або обставинних показників, які вказують на відсутність результату до певного моменту (*nondum*). При цьому основна роль відводиться контексту. Засобом вираження наміреної, але не реалізованої дії, виступає імперфект (т. зв. *imperfectum de conatu*), конативне значення якого виникає завдяки взаємодії акціональної семантики предикатів (переважно телічні дієслова) та контексту і може трактуватись як прагматична імплікатура. Експліцитно намірена дія також виражається синтагмами з дієсловами відповідної семантики (типу *conor, tempto + infinitivus*).

Припинення ситуації у критичній точці близькій до завершення трактується у статті як проксимативність (часткова результативність). Вона реалізується виключно на лексичному рівні за допомогою прислівників *raepe* та, рідше, *prope*. Засобом вираження анульованого результату є *plusquamperfectum*.

Антирезультативність латинського імперфекта, як і антирезультативність плюсквамперфекта є наслідком прагматичної імплікатури, яка виникає під впливом контексту та/або комунікативної ситуації. У першому випадку відсутність результату можна розглядати як імплікатуру дуративності, якщо відсутня інформація про досягнення фінальної точки, а лише повідомляється про розвиток ситуації у напрямку до неї. Антирезультативне значення плюсквамперфекта зумовлене властивим для цієї часової форми замкнутим часовим інтервалом і зв'язком із вторинною точкою відліку.

Ключові слова: латинська мова, антирезультативність, імперфект, конатив, проксиматив, плюсквамперфект, імплікатура, контекст

Чернюх Б. В. Антирезультативность в латинском языке. В статье рассматривается семантическая зона антирезультативности (отсутствия результата) и средства ее выражения в латинском языке. Представленная в виде недостигнутого или аннулированного результата, антирезультативность реализуется с помощью грамматических и лексических средств.

Недостигнутый результат может реализоваться в трех направлениях: временном прекращении ситуации, которое не исключает возможности ее последующего продолжения (прерванное действие); попытке субъекта достичь результат (намеренное действие); прекращение ситуации в точке максимально приближенной к финалу.

Прекращение ситуации с ее возможным продолжением и логическим завершением выражается исключительно на лексическом уровне с помощью фазовых глаголов со значением прекращения (*desino, desisto, cesso*) либо обстоятельственных показателей, указывающих на отсутствие результата до определенного момента (*nondum*). При этом основная роль принадлежит контексту.

Средством выражения намеренного, но нереализованного действия, выступает имперфект (т. наз. *imperfectum de conatu*), конативное значение которого обусловлено взаимодействием акциональной семантики предикатов (преимущественно телічные глаголы) и контекста и может рассматриваться как прагматическая импликатура. Эксплицитно намеренное действие также выражается синтагмами с глаголами с соответственной семантикой (типа *conor, tempto + infinitivus*).

Прекращение ситуации в критической точке, близкой к завершению, рассматривается в статье как проксимативность (частичная результативность). Она реализуется исключительно на лексическом уровне посредством наречий *raepe* и, реже, *prope*.

Средством выражения аннулированного результата выступает плюсквамперфект.

Антирезультативность латинского имперфекта, как и антирезультативность плюсквамперфекта является следствием прагматической имплікатуры, возникающей под влиянием контекста и/или коммуникативной ситуации. В первом случае отсутствие результата можно рассматривать как импликатуру дуративности, если отсутствует информация о достижении финальной точки, а лишь сообщается о развитии ситуации по направлению к ней. Антирезультативное значение плюсквамперфекта обусловлено свойственным этой временной форме замкнутым временным интервалом и связью с вторичной точкой отсчета.

Ключевые слова: латинский язык, антирезультативность, конатив, проксиматив, плюсквамперфект, импликатура, контекст

Chernyukh B. V. Anti-resultativity in Latin

The paper examines the semantic domain of anti-resultativity (absence of result) as well as lingual means of its rendering in Latin. It has been made explicit that anti-resultativity denoting unreached or cancelled result is verbalized through grammatical and lexical means.

An unsuccessful result can be realized in three directions: temporary cessation of the situation, which does not exclude the possibility of its further continuation (interrupted action); the subject's attempt to achieve the result (a deliberate action); ending the situation at the point that is as close as possible to the finale.

The termination of a situation with its possible continuation and logical ending is expressed solely at the lexical level with the help of phase verbs with termination semantics (*desino, desisto, cesso*) or circumstantial indices that indicate the absence of a result until a certain moment (*nondum*). The main role is given to the context.

The means of expressing a deliberate but not realized action is the imperfect (so-called imperfectum de conatu), the conative meaning of which arises due to the interaction of the actional semantics of predicates (mainly telic verbs) and context and can be interpreted as pragmatic implicature. Explicitly intended action is also expressed by syntagmas with verbs of the corresponding semantics (*conor, tempto + infinitive*).

Termination of a situation at a critical point close to completion is treated in the article as proximity (partial resultativity). It is implemented exclusively at the lexical level with the help of the adverbs *paene* and, more rarely, *prope*.

Plusquamperfectum is used to express cancelled result.

The anti-resultative meanings of the Latin *imperfectum*, as well as that of *plusquamperfectum*, are consequences of the pragmatic implicature that arises under the influence of the context and/or under the influence of the communicative situation. In the first case, the lack of result can be considered as an implication of durability, if there is no information about reaching the final point, but only the situation is advised towards it. The anti-resultative meaning of the *plusquamperfectum* is due to the inherent time interval of the time frame and the connection to the secondary reference point.

Keywords: Latin language, antiresultative, Imperfectum, conative, proximate, Plusquamperfectum, implicature, context

Поряд із семантичною зоною результативності, яка доволі детально описана як у окремих мовах [4; 13; 25], так і в типологічній перспективі [23], у деяких дослідженнях виділяється її антипод, т. зв. «антирезультативність» [2; 18, с. 194; 34, с. 149-150], тобто відсутність результату. Певною мірою антирезультативність перегукується із поняттям «непродовженого минулого» (*discontinuous past*) – минулої ситуації безвідносно до теперішнього [29].

Відносно «молодий» статус антирезультативності зумовив станом на сьогодні порівняно нечисленні дослідження цієї семантичної зони, що визначає **актуальність** представленої розвідки. При цьому до аналізу залучались лише дані сучасних мов, тоді як давні, зокрема латинська, залишались поза полем зору, хоч і тут є усі підстави стверджувати наявність антирезультативності.

Метою статті є спроба аналізу згаданої семантичної зони у латинській мові, залучаючи до аналізу твори римських авторів різних історичних періодів.

Позначаючи досягнення певного стану, результативність є ознакою передовсім телічних ситуацій (Вендлерівські *accomplishments* та *achievements*) і ілюструє нормальний перебіг ситуації до фінальної фази та того, що слідує за нею. Однак, іноді нормальний хід подій може порушуватись і очікуваний результуючий стан є відсутнім. При цьому, як відзначає В. Плуґян [2], можливі три типи порушення нормального розвитку ситуації:

1) кінцева точка не була досягнута – процес був перерваним у своїй серединній фазі;

2) перехід від фінальної точки до результуючого стану не відбувся – процес завершився, але не виник новий стан;

3) результуючий стан виник, але з певних причин перестав існувати.

Як видається, другий тип є властивим для ателічних ситуацій, які не передбачають результату *par excellence*, тому ми залишаємо його поза розглядом.

2.1. Недосягнутий результат

Недосягнутий результат у найзагальнішому вигляді можна охарактеризувати як зупинку у

русі ситуації до кінцевої межі. Ця ознака може реалізуватись у трьох напрямках:

а) тимчасове припинення ситуації, яке не виключає можливості її наступного продовження;

б) спроба або намір суб'єкта досягти результату;

в) припинення ситуації у точці, яка максимально наближена до фіналу.

У першому випадку можливе продовження і логічне завершення ситуації з наявністю результату. Даний параметр виражається виключно на лексичному рівні за допомогою фазових дієслів з семантикою припинення (*desino, desisto, cesso*) або обставинних показників, які вказують на відсутність результату до певного моменту (типу *nondum*). При цьому основна роль відводиться контексту. З огляду на сильну контекстуальну залежність і факультативність ознаки (не)результативності він вилучається із розгляду.

Намір або спроба (здебільшого невдалі) суб'єкта досягти результату характеризується у мовознавстві як конативність [31, с. 284]. Подібно до інших мов конативність в латині може виражатись різними засобами, серед них частковою інтерпретацією імперфективного аспекту, т. зв. *imperfectum de conatu* [22, с. 72; 27, с. 228; 28, с. 420]. Приклади (1 а-б).

1 а) *Veniebatis in Africam... Prohibiti estis in provincia vestra pedem ponere* (Cic. Lig. 24) “*Ви намагались прийти у Африку... Але вам не дозволили вступити у провінцію*”.

1 б) *Talibus Aeneas ardentem .../lenibat dictis animum* (Verg. Aen. 6, 467-468) “*Такими словами... Еней намагався заспокоїти розбурхану душу*”.

Імперфект, об'єднуючи «реальну» і «віртуальну» складові [19, с. 83, 94; 20, с. 7; 21, с. 185; 22, с. 52-53], лише вказує на реалізацію проміжної фази телічної ситуації, залишаючи відкритим питання про можливість її подальшого розвитку. Перехід від дуративного значення, властивого імперфекту, до конативного полягає лише у додатковій інформації про те, що ситуація не отримала логічного завершення (як правило, всупереч наміру суб'єкта). Конативність можна розглядати як імплікатуру дуративності [30, с. 118], якщо відсутня інформація про досягнення фінальної точки, а лише

повідомляється про розвиток ситуації у напрямку до неї.

Конативна інтерпретація переважно характерна для телічних дієслів [12, с. 303; 28, с. 420]. Згідно з поширеною думкою, «аспектуальний конфлікт» [24, с. 177] або «імперфективний парадокс» виникає у телічних предикатах унаслідок розходження між аспектуальною семантикою форми і акціональним характером предикатів [10, с. 467]. Однак, приписувати конативне значення імперфекту телічних предикатів було б перебільшенням, оскільки для його реалізації, окрім відповідної акціональної та лексичної семантики, є необхідним певний контекст, у тому числі й екстралінгвістичний, який вказує на нереалізованість ситуації [11, с. 247, 249; 26, с. 302; 32, с. 364]. Як стверджує В. Плунгян [2], конативність не виникає внаслідок суміщення «протилежних» значень дуративності і телічності, оскільки телічні дієслова з показником дуративності позначають передовсім дію, яка не досягла межі, і лише в окремих випадках – дію, про яку відомо, що вона не відбулась.

Конативну семантику, хоч і рідше, може отримувати імперфект, утворений від ателічних дієслів (1 г):

1 г) ... (*mulier*), *quo maturius stupratorem suum tegminis cruciatu liberaret, ... suadebat maritum temperius quieti decedere. At ille ... prorsus ieiunus, mensam potius ... postulabat* (Apul. Met. 9, 26) “(Жінка), щоб швидше звільнити свого коханця від страждань ув’язнення, намагалась переконати свого чоловіка швидше відійти до спочинку. А він...все це голодний натомість вимагав поїсти”.

До певної міри встановлення конативного значення хибує на суб’єктивність, тому одна і та ж ситуація може трактуватись як намірена або сприйнята у процесі реалізації. У реченні «*pallam ad phrygionem [...] // ferebat...*» (Pl. Men. 563 – 564) “він ніс плац до гантувальника...”, де імперфект *ferebat* іноді трактувався як конативний «хотів нести» [6, с. 149; 14, с. 121], ніщо не заважає розглядати його як вираження простої процесуальності, тим більше, що наступні рядки вказують на те, що дія була доведена до кінця: «*...eccum [...] revortitur, // sed pallam non fert*» (Pl. Men. 566 – 567) (“...ось він [...] повертається, але не несе плаца”).

Поряд із *imperfectum de conatu* спроба може виражатись також експліцитно за допомогою дієслів із відповідним значенням, таких як *conor*, *tempto*. При цьому лише контекст дозволяє встановити результативність (2 а) чи безрезультатність (2 б) такої спроби.

2 а) **GE.** *Siquis me quaeret rufus.DA.* *Praestost, desine.GE.* *Oh./ At ego obviam conabar tibi, Dave* (Ter. Phorm. 51-52) “**Гета.** Якщо якийсь рудий тут шукатиме (мене). **Дав.** Припини. Він тут.

Гета. Ох! А я, Даве, намагався йти тобі назустріч”.

2 б) (*Caesar*) *conantes dicere prohibuit et in catenas coniecit* (Caes. BG 1, 47) “(Цезар) заборонив їм говорити, коли вони намагались і закував у кайдани”.

Імпліцитно й експліцитно виражену конативність об’єднує те, що вона представляє скеровану до мети дію, у якій діяльність інтерпретується як «спроба», а мета як «успіх».

Про антирезультативність можна говорити, коли ситуація припиняється у своїй критичній точці, яка є близькою до завершення. Дослідники характеризують таке значення як «проксиматив» [2] або авертив [15; 16; 17]. В латині проксиматив виражається за допомогою прислівників («квантифікативних операторів») *paene* та *prope*, які вказують на ступінь чи обсяг адекватності складових висловлювання стосовно відповідних їм елементів ситуації, про яку повідомляється [33, с. 606]. Переважно ці оператори поєднуються із перфектом, а також із *praesens historicum* у функції перфекта та *participium perfecti* (3 а-б), але трапляються випадки їх поєднання і з іншими минулими часами (3 в-г).

3 а) *Fores paene ecfregisti* (Pl. Bacch. 586) “Тут мало не розбив двері”.

3 б) ...*eodem fere tempore pons in Hiberno prope effectus nuntiabatur...* (Caes. B. C. 1, 62) “Тим часом повідомляли, що міст на Гібері був майже завершений...”

3 в) (*Corinthus*) *erat ... posita in angustiis atque in faucibus Graeciae sic, ut terra claustra locorum teneret et duo maria maxime navigationi diversa paene coniungeret...* (Cic. Leg. agr. 2, 87) “(Корінф) був ...розташований у тіснині і при вході у Грецію, так що земля була воротами і майже з’єднувала два моря, дуже відмінні у відношенні судноплавства...”

3 г) ...*hostes ... legiones duas ... adorti paene delessent, ni subito concitus clamor sociorum auxilia coegisset* (Amm. 16, 2, 10) “...вороги ... напавши на два легіони, ... заледве не знищили їх, якщо б крик, який виник раптово, не скликав союзників на допомогу”.

Незважаючи на подібність значень обох згаданих прислівників (пор. [9, s.v. *paene*, *prope*]), між ними, все таки, існує семантична відмінність. Згідно з А. Бертокі, *paene* первинно вказувало на те, що певна ситуація перебувала на волосині від здійснення, тоді як *prope* зберігає переважно просторову семантику, вказуючи на близькість [5, с. 465-466]. У комедіях Плавта і Теренція *prope* засвідчено виключно з локативною семантикою, а його вживання для вираження неефективності дії було міноритарним і спостерігається у пізніші періоди [12, с. 327].

Як згадувалось вище, результат і його відсутність можливий лише у телічних предикатів. При цьому, однак, можна говорити про різні

прагматичні імплікатури, залежно від сполучуваності згаданих прислівників з різними акціональними типами предикатів. Поєднуючись з евентивними предикатами (achievements), *paene* поширюється на весь обсяг ситуації (4 а), а вживаючись з предикатами «досягнення» (accomplishments), лише на її частину (4 б) [10, с. 308].

4 а) *Paene oblitus sum relicuom dicere* (Plaut. *Poen.* 118) «Я майже забув сказати тобі решту».

4 б) *heri ... id quod quaerebatur paene explicatum est, ut tota fere quaestio tractata videatur* (Сіс. *Ac.* 2,10) «те, що ми розглядали вчора, є майже поясненим, тож усе питання здається майже обговореним».

У останньому випадку можна говорити про часткову результативність або партитивно-результативне значення і «*paene explicatum est*» вказує на те, що була пояснена лише частина питання, але не питання повністю.

Партитивно-результативне значення також представлене у *iam paene*, де маркером часткової реалізації ситуації виступає *iam* (5 а-б).

5 а) ...*quia videbam Italici belli et civilis historiam iam a te paene esse perfectam* (Сіс. *Fam.* 5, 12, 2) «...тому що я бачив, що історія італійської і громадянської війни майже вже завершена тобою».

5 б) *Sex milia annorum iam paene complentur, ex quo hominem diabolus inpugnat* (Сурр. *Fortunat.* Praef. 23) «Вже майже виповнюється шість тисяч років відтоді, як диявол веде боротьбу з людиною».

2.2. Анульований результат

Протилежністю недозагнаного результату є анульований результат, який у найзагальнішому вигляді можна сформулювати як «ситуація вже відсутня»: фінальна точка була досягнута, результат настав, але з певних причин він є втраченим. Для вираження цього значення латинська, подібно до низки інших мов використовує спеціалізовану форму, а саме – плюсквамперфект.

Латинський плюсквамперфект (як і його відповідники в інших мовах) є відносним (або абсолютно-відносним [7, с. 65]) часом, який виражає передування в минулому [8, с. 224; 12, с. 320; 14, с. 105; 27, с. 241; 28, с. 455]. Однак, згадане значення не є єдиним притаманним для плюсквамперфекта. Він також може виражати:

а) віддалене минуле: ситуація відбулась давно;

б) неактуальне минуле: ситуація припинилась в минулому і втратила свою вагомість. Сюди ж можна зарахувати значення минулого результату, хоч у багатьох європейських мовах ці два значення «нейтралізуються» у плюсквамперфекті [3, с. 25];

в) нереальну дію: ситуація не відбулась, але могла б відбутись за певних умов;

г) скасований результат: існуючий у минулому результат перестав існувати.

Перші три значення належать до зон темпоральності та модальності, тоді як останнє безпосередньо стосується питання, яке розглядається.

Між згаданими значеннями плюсквамперфекта існує очевидний зв'язок, так що іноді їх важко розмежувати або ж вони виступають єдиним комплексом. Передування може, хоч і не обов'язково [пор. 7, с. 68-69], мати логічним наслідком розташування ситуації у віддаленому минулому, що сприяє її деактуалізації, а відтак появі модальної та антирезультативної семантики. У випадку анульованого результату типовий перебіг подій видається наступним: дія, досягнувши своєї фінальної точки, трансформується у результуючий стан, який відміняється ситуацією, яка слідує (6 а-в).

6 а) *Repudio quod consilium primum intenderam* (Тер. *Andr.* 733) «Відхиляю план, який я запропонував спочатку».

6 б) *Pons, qui fuerat tempestate interruptus, paene erat reffectus* (Caes. *civ.* 1,41,1) «Міст, який зруйнувала буря, був майже відновленим».

6 в) *Quasque recondiderat Stygiisque admoverat umbris, // effodiuntur opes...* (Ов. *Met.* 1, 139-140) «(Люди) викопують багатства, які (земля) заховала і прикрила тінню Стиксу...».

Антирезультативність латинського плюсквамперфекта, як і антирезультативність імперфекта має імплікатурну природу. Поява цієї імплікатури зумовлена замкнутим часовим інтервалом і тим, що плюсквамперфект пов'язаний із вторинною точкою відліку [22, с. 106-107], розташованою в минулому, яка протиставляється первинній системі координат *ego – hic – nunc*. Таким чином, відбувається протиставлення двох часових планів — актуального, який охоплює момент мовлення, і неактуального. Використання цієї часової форми дозволяє слухачу домислювати відмінність результату, оскільки при його збереженні вживався би перфект, — так виникає антирезультативність, яка «легко усувається, якщо цього не вимагає комунікативний контекст» [1; 3, с. 41 – 42, 346].

Таким чином, семантична зона антирезультативності, представлена у латині недозагнаним та анульованим результатом, виражається граматичними і лексичними засобами. Недозагнаний результат представлений двома різновидами: наміром суб'єкта виконати дію або її припиненням у максимально близькій до фіналу точці. У першому випадку він виражається формами з імперфективною семантикою (*imperfectum de conatu*) або за допомогою синтагм типу *conor+інфінітив*, у другому – маркером антирезультативності є

квантифікативні оператори раене, проге. Анульований результат представлений одним із вторинних значень плюсквамперфекта. Лексичними засобами виражається також партитивна результативність (поширення результату не на весь обсяг ситуації, а на її частину).

Антирезультативне значення, яке виникає у граматичних формах, є наслідком прагматичної імплікатури, яка зумовлюється контекстом на мікро- чи макрорівні.

Література

1. Майсак Т. А., Татевосов С. Г. Ядерные формы глагольной парадигмы. *Багвалинский язык. Грамматика. Тексты. Словари*. М.: ИМЛИ РАН, 2001. С. 345 – 346.
2. Плунгян В. А. Антирезультатив: до и после результата. Режим доступа: <http://www.philology.ru/linguistics1/plungyan-01.htm>.
3. Сичинава Д. В. Типология плюсквамперфекта. Славянский плюсквамперфект. М.: АСТ – ПРЕСС КНИГА, 2013. 384 с.
4. Batiukova O., Bertinetto P. M., Lenci A, Zarcone A. Semantic priming study of Russian aspect and resultati. *Oslo Studies in Language*. 2012. Vol. 4/1. P. 177 – 206.
5. Bertocchi A. Some Semantic and Pragmatic Properties of *paene*. *Akten des VIII. Internationalen Kolloquiums zur lateinischen Linguistik*. Heidelberg: C. Winter, 1996. – P. 457 – 472.
6. Blase H. Tempora und Modi. Genera Verbi. *Historische Grammatik der lateinischen Sprache*/ed. G. Landgraf. Bd. 3/1. Leipzig: V. G. Teubner, 1903. XI, 312 p.
7. Comrie, B. Tense. Cambridge: Cambridge University Press, 1985. X, 139 p.
8. Ernout A., Thomas F. *Syntaxe latine*. Paris: Klincksieck, 1964. XX, 522 p.
9. Forcellini Ae. *Lexicon totius Latinitatis*. Режим доступа: lexica.linguax.com/forc2.php
10. Haverling, G. V. M. Actionality, tense, and viewpoint. *New Perspectives on Historical Latin Syntax. 2: Constituent Syntax: Adverbial Phrases, Adverbs, Mood, Tense*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2010. P. 277 – 523.
11. Hedin, E. The type-referring function of the Imperfective. *Tense and Aspect in the Languages of Europe*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2000. P. 227 – 264.
12. Hofmann J. B., Szantyr A. *Lateinische Syntax und Stilistik: mit dem allgemeinen Teil der lateinischen Grammatik*. München: Beck, 1965. XCVIII, 935, 89 p.
13. Katz R. M. Jr. *The Resultative in Gothic*. Ph. D Thesis. Athens (Georgia), 2016. 288 p.
14. Kühner, R., Stegmann, C. *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache*. Bd. 2. 1. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1997. XV, 828 p.
15. Kuteva T. On Identifying an Evasive Gram. Action Narrowly Averted. *Studies in Language*. 1998. Vol. 22/1. P. 113–160.
16. Kuteva, T. *Auxiliation. An Enquiry into the Nature of Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press, 2001. VIII, 209 p.
17. Kuteva, T. Grammatical categories and linguistic theory: elaborateness in grammar. *Proceedings of Conference on Language Documentation and Linguistic Theory 2*. London: SOAS, 2009. P. 13 – 28.
18. Malchukov A. L. Towards a Semantic Typology of Adversative and Contrast Marking. *Journal of Semantics*. 2004. Vol. 21(2). P. 177 – 198.
19. Martin R. Temps et Aspect. Essai sur l'emploi des temps narratifs en moyen français. Paris: Klincksieck, 1971. 450 p.
20. Mellet S. L'imparfait de l'indicatif en latin classique: temps, aspect, modalité. – Paris: Société pour l'information grammaticale, 1988. 357 p.
21. Mellet S. Temps, Aspect et Aktionsart. À propos des préterits latins. *Miscelanea linguistica Graeco-Latina*. Namur: Société des Etudes Classiques, 1993. P. 183 – 193.
22. Mellet S., Joffre M. D., Serbat G. *Grammaire fondamentale du Latin. Le signifie du verbe*. Louvain; Paris: Peeters, 1994. 474 p.
23. Nedjalkov V. P. (Ed.). *Typology of resultative constructions*. Amsterdam: Benjamin, 1988. XIX, 573 p.
24. Oldsjö F. *Tense and Aspect in Caesar's Narrative*. Uppsala: Uppsala University, 2000. 544 p.
25. Palomanes Ribeiro R. M. Resultative Constructions in romance languages: a study based on Cognitive Construction Grammar. *Caligrama. Revista de estudios románicos*. 2015. T. 20 (2). P. 95 – 113.
26. Pinkster H. Tempus, Aspect and Aktionsart in Latin (Recent trends 1961–1981). *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt: ANRW: Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung*, 2: Prinzipat. 29/ 2. Berlin; New York: de Gruyter. 1983. P. 270 – 319.
27. Pinkster H. *Latin Syntax and Semantics*. London; New York: Routledge, 1990. XII, 320 p.
28. Pinkster H. *The Oxford Latin Syntax 1: The simple clause*. Oxford: Oxford University Press, 2015. XXXII, 1430 p.
29. Plungian, V. A., van der Auwera, J. Towards a typology of discontinuous past marking. *STUF - Language Typology and Universals. Sprachtypologie und Universalienforschung*. 2006. Vol. 59/ 4. P. 317 – 349.

30. Schwellenbach S. The syntax-semantics interface of avertive and proximative in Romance. *Proceedings of the VI Nereus International Workshop "Theoretical implications at the syntax/semantics interface in Romance"*. Arbeitspapier 127. Konstanz: Universität Konstanz, 2013. P. 117 – 134.
31. Vincent N. Conative. *Linguistic Typology*. 2013. Vol. 17. P. 269 – 289.
32. Wheeler A. L. The syntax of the imperfect indicative in early Latin. *Classical Philology*. 1906. Vol. 1.4. P. 357–390.
33. Wołanin H. Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2012. 820 p.
34. Ziegeler D. Interfaces with English aspect: Diachronic and empirical studies. – Amsterdam: Benjamins, 2006. – XV, 325 p.

References

1. Batiukova, O., Bertinetto, P. M., Lenci, A., Zarccone, A. (2012). Semantic priming study of Russian aspect and resultativity. *Oslo Studies in Language*, 4/1, pp. 177 – 206.
2. Bertocchi, A. (1996). Some Semantic and Pragmatic Properties of *paene*. In A. Bammesberger & F. Heberlein (Eds.). *Akten des VIII. Internationalen Kolloquiums zur lateinischen Linguistik*. Heidelberg: C. Winter, pp. 457 – 472.
3. Blase, H. (1903) Tempora und Modi. Genera Verbi. // *Historische Grammatik der lateinischen Sprache*. III/I. Leipzig: B. G. Teubner.
4. Comrie, B. Tense (1985). Cambridge: Cambridge University Press.
5. Ernout A., Thomas F. (1964). *Syntaxe latine*. Paris: Klincksieck.
6. Forcellini, Ae. (1965). *Lexicon totius Latinitatis*. Patavii: Forni. Available at: lexica.linguax.com/forc2.php
7. Haverling, G. V. M. (2010). Actionality, tense, and viewpoint. // *New Perspectives on Historical Latin Syntax*. 2: Constituent Syntax: Adverbial Phrases, Adverbs, Mood, Tense. Berlin – New York: Walter de Gruyter, pp. 277 – 523.
8. Hedin, E. (2000). The type-referring function of the Imperfective. // *Tense and Aspect in the Languages of Europe*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, pp. 227 – 264.
9. Hofmann, J. B., Szantyr, A. (1965). *Lateinische Syntax und Stilistik: mit dem allgemeinen Teil der lateinischen Grammatik*. München : Beck.
10. Katz, R. M. Jr. (2016) The Resultative in Gothic. Ph. D Thesis. Athens (Georgia).
11. Kühner, R., Stegmann, C. (1997). *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache*. 2.1. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
12. Kuteva, T. (1998). On Identifying an Evasive Gram. Action Narrowly Averted. *Studies in Language*, 22/1, pp. 113 – 160.
13. Kuteva, T. (2001). *Auxiliation. An Enquiry into the Nature of Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press.
14. Kuteva, T. (2009). Grammatical categories and linguistic theory: elaborateness in grammar. I // *Proceedings of Conference on Language Documentation and Linguistic Theory 2*, London: SOAS, pp. 13 – 28.
15. Maysak, T. A., Tatevosov, S. G. (2001). Yadernyye formy glagol'noy paradigmy [Core-forms of verbal paradigm]. // *Bagvalinskiy yazyk. Grammatica. Teksty. Slovarei* [Bagvalian language. Grammar. Texts. Dictionaries]. Moscow: IMLI RAN, pp. 345 – 346 [in Russian].
16. Malchukov, A. L. (2004). Towards a Semantic Typology of Adversative and Contrast Marking. *Journal of Semantics*, 21(2), pp. 177 – 198.
17. Martin, R. (1971). *Temps et Aspect. Essai sur l'emploi des temps narratifs en moyen français*. Paris: Klincksieck.
18. Mellet, S. (1988). *L'imparfait de l'indicatif en latin classique: temps, aspect, modalité*. Paris: Société pour l'information grammaticale,
19. Mellet, S. (1993). Temps, Aspect et Aktionsart. À propos des prétérits latins. In L. Isebaert (Ed.) *Miscelanea linguistica Graeco-Latina*. Namur: Société des Etudes Classiques, pp. 183 – 193.
20. Mellet, S., Joffre M. D., Serbat G. (1994). *Grammaire fondamentale du Latin. Le signifie du verbe*. Louvain – Paris: Peeters.
21. Nedjalkov, V. P. (Ed.) (1988). *Typology of resultative constructions*. Amsterdam: Benjamin.
22. Oldsjö, F. (2000). *Tense and Aspect in Caesar's Narrative*. Uppsala: Uppsala University.
23. Palomanes Ribeiro, R. M (2015). Resultative Constructions in romance languages: a study based on Cognitive Construction Grammar. *Caligrama. Revista de estudios románicos*, 20 (2), pp. 95 – 113.
24. Pinkster, H. (1983). Tempus, Aspect and Aktionsart in Latin (Recent trends 1961–1981). In H. Temporini, W. Haase (Eds.) *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt: ANRW: Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung*, 2: Prinzipat. 29/ 2. Berlin – New York: de Gruyter, pp. 270 – 319.
25. Pinkster, H. (1990). *Latin Syntax and Semantics*. London – New York: Routledge.
26. Pinkster, H. (2015). *The Oxford Latin Syntax 1: The simple clause*. Oxford: Oxford University Press.
27. Plungyan, V. A. (2001). Antiresultatativ: do i posle rezultata [Antiresultative: before and after result] Available at: <http://www.philology.ru/linguistics1/plungyan-01.htm> [in Russian].
28. Plungian, V. A., van der Auwera, J. (2006). Towards a typology of discontinuous past marking. *STUF - Language Typology and Universals. Sprachtypologie und Universalienforschung*, 59/ 4, pp. 317 – 349.
29. Schwellenbach, S. (2013). The syntax-semantics interface of avertive and proximative in Romance. In S. Chiriacescu (Ed.). *Proceedings of the VI Nereus International Workshop "Theoretical implications at the syntax/semantics interface in Romance"*. Arbeitspapier 127. Konstanz: Universität Konstanz, pp. 117 – 134.

30. Serbat, G. (1980). Le parfait de l'indicatif actif en latin. In G. Serbat (Ed.) *Le sens du parfait de l'indicatif en Latin. Colloque de Morigny 2 decembre 1978*. Paris: Universite de Paris-Sorbonne. pp. 12 – 54.
31. Sichinava, D. V. (2013). Tipologiya pluskvamperfekta. Slavyanskiy pluskvamperfekt [Typology of Plusquamperfect. The Slavic Plusquamperfect]. Moscow: AST-PRESS KNIGA [in Russian].
32. Vincent, N. (2013). Conative. *Linguistic Typology*, 17, pp. 269 – 289.
33. Wheeler, A. L. (1906). The syntax of the imperfect indicative in early Latin. *Classical Philology*, 1/4, pp. 357 – 390.
34. Wołanin, H. (2012). Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym. Kraków: Księgarnia Akademicka.
35. Ziegeler, D. (2006). Interfaces with English aspect: Diachronic and empirical studies. Amsterdam: Benjamins.

Чернюх Богдан Васильевич, доктор филологических наук, доцент, заведующий кафедрой классической филологии, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина); e-mail: cherboh@gmail.com; orcid.org/0000-0002-0927-0512

Chernyukh Bohdan V., Doctor of Philology, Associate Professor, Head of the Department of Classical Philology, Ivan Franko Lviv National University (1, Universitetska, Lviv, 79000, Ukraine); e-mail: cherboh@gmail.com; orcid.org/0000-0002-0927-0512